

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ

Πειραιάς, 24 Οκτωβρίου 2024

ΕΙΔΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (AD HOC ΕΝΟΤΗΤΑ 2023)

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) ανακοινώνει τα αποτελέσματα της ειδικής έρευνας (ad hoc) για τις συντάξεις και τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας. Η έρευνα διεξήχθη παράλληλα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού τα τέσσερα τρίμηνα του 2023, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Εφαρμοστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2020/1642 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Οι κύριοι στόχοι της έρευνας ήταν οι ακόλουθοι:

- Η εκτίμηση του πλήθους των ατόμων που λαμβάνουν σύνταξη γήρατος ή κάποια σύνταξη άλλης κατηγορίας που συνδέεται με την απασχόλησή τους.
- Η εκτίμηση της μέσης ηλικίας συνταξιοδότησης, και η ανάλυση της εργασιακής κατάστασης των συνταξιούχων κατά την συνταξιοδότησή τους.
- Η διερεύνηση για τυχόν επιστροφή στην αγορά εργασίας μετά τη συνταξιοδότηση.
- Η καταγραφή των τρόπων κατοχύρωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος που χρησιμοποιούν τα άτομα που δεν λαμβάνουν σύνταξη.

Ο πληθυσμός-στόχος της έρευνας ήταν τα άτομα ηλικίας 50 έως 74 ετών.

*Πληροφορίες για μεθοδολογικά θέματα
Δ/ση Στατιστικών Πληθυσμού, Απασχόλησης
και Κόστους Ζωής
Τμήμα Στατιστικών Εργασίας
Κώστας Λοΐζος
Τηλ.: 213 135 2105
E-mail: k.loizos@statistics.gr*

*Πληροφορίες για παροχή δεδομένων
Τηλ: 213 135 2022
e-mail: data.dissem@statistics.gr*

1. Ποσοστό ατόμων που λαμβάνουν σύνταξη γήρατος

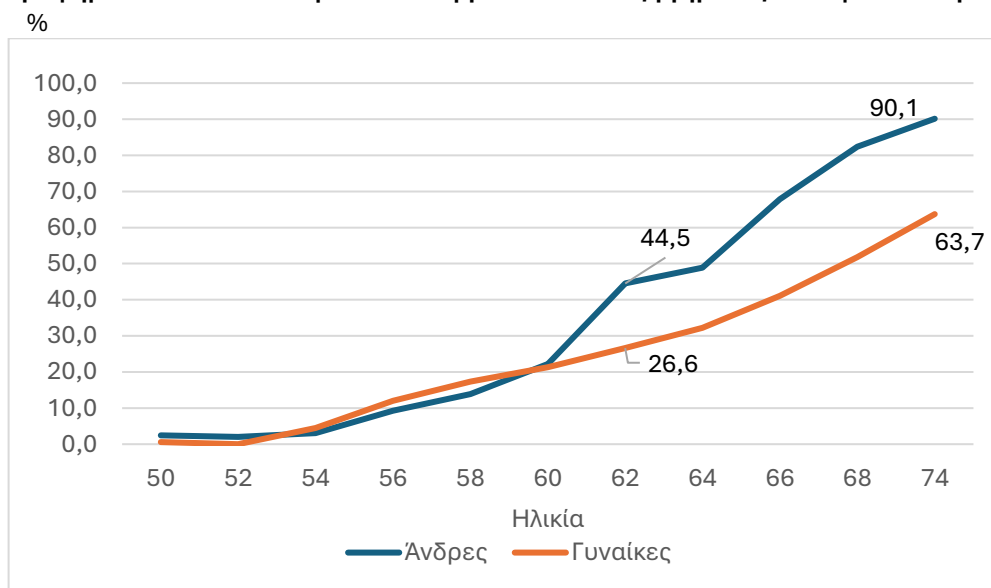
Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, το μεγαλύτερο ποσοστό (65,8%) των ατόμων ηλικίας 50-74 ετών δεν λαμβάνει καθόλου σύνταξη (Πίνακας 1). Το ποσοστό των ατόμων που λαμβάνουν εθνική σύνταξη γήρατος εκτιμάται σε 31,2%, το ποσοστό των ατόμων που λαμβάνουν επαγγελματική ή ιδιωτική σύνταξη είναι πολύ χαμηλό, 0,4%, ενώ το ποσοστό των αναπηρικών συντάξεων ανέρχεται σε 2,5%. Τα άτομα που λαμβάνουν σύνταξη γήρατος και εξακολουθούν να εργάζονται αποτελούν το 1,8% του συνόλου των απασχολούμενων. Τα άτομα που είναι εκτός εργατικού δυναμικού, δηλαδή τα άτομα που δεν εργάζονται ούτε αναζητούν εργασία, και τα οποία λαμβάνουν σύνταξη γήρατος, αποτελούν το 58,0% του συνόλου των ατόμων εκτός εργατικού δυναμικού.

Πίνακας 1. Ποσοστό (%) ατόμων 50-74 ετών που λαμβάνουν σύνταξη γήρατος, επαγγελματική ή ιδιωτική ή αναπηρική σύνταξη, κατά κατάσταση απασχόλησης

	Σύνταξη γήρατος	Επαγγελματική ή ιδιωτική	Αναπηρική	Δεν λαμβάνουν σύνταξη	Δεν απάντησαν
Σύνολο	31,2%	0,4%	2,5%	65,8%	0,1%
Απασχολούμενοι	1,8%	0,0%	0,0%	98,1%	0,1%
Άνεργοι	0,0%	0,0%	0,6%	99,4%	0,0%
Εκτός Εργατικού Δυναμικού	58,0%	0,7%	4,6%	36,6%	0,1%

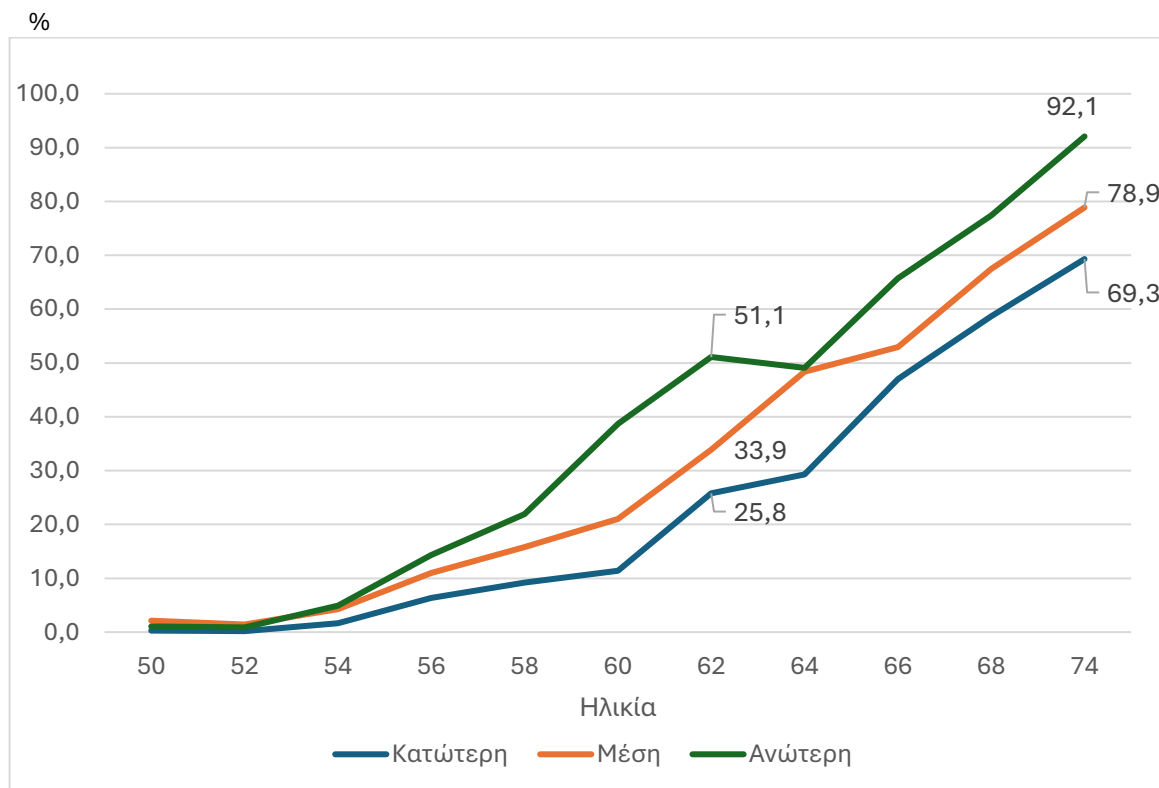
Το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 50-74 ετών που λαμβάνουν σύνταξη γήρατος διαφοροποιείται σημαντικά ανάλογα με το φύλο και την ηλικία. Μέχρι την ηλικία των 54 ετών το ποσοστό που λαμβάνει σύνταξη είναι πολύ χαμηλό, κάτω του 5,0%, και αυξάνεται με παρόμοιο τρόπο και για τα δύο φύλα μέχρι την ηλικία των 60 ετών. Μετά τα 60 έτη, το ποσοστό των ατόμων που λαμβάνουν σύνταξη είναι σημαντικά μεγαλύτερο για τους άνδρες έναντι των γυναικών, και στην ηλικία των 74 ετών ανέρχεται στο 90,1% για τους άνδρες και στο 63,7% για τις γυναίκες (Γράφημα 1).

Γράφημα 1. Ποσοστό ατόμων που λαμβάνουν σύνταξη γήρατος κατά φύλο και ηλικία

Ανάλογες διαφορές ως προς το ποσοστό συνταξιοδότησης καταγράφονται με βάση το εκπαιδευτικό επίπεδο και την ηλικία (Γράφημα 2). Παρατηρείται ότι, όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης τόσο υψηλότερο είναι και το ποσοστό των ατόμων που λαμβάνουν σύνταξη, και αυτό συμβαίνει σε όλες τις ηλικίες. Στην ηλικία των 74 ετών τα ποσοστά συνταξιοδότησης διαμορφώνονται σε 69,3% για τα άτομα κατώτερης εκπαίδευσης, σε 78,9% για τα άτομα μέσης εκπαίδευσης και σε 92,1% για τα άτομα ανώτερης εκπαίδευσης.

Γράφημα 2. Ποσοστό ατόμων που λαμβάνουν σύνταξη γήρατος κατά επίπεδο εκπαίδευσης και ηλικία

2. Μέση ηλικία έναρξης λήψης σύνταξης γήρατος

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, η μέση ηλικία κατά την οποία ξεκίνησε η λήψη σύνταξης γήρατος για τα άτομα ηλικίας 50-74 ετών ήταν τα 58,6 έτη. Η ηλικία συνταξιοδότησης είναι λίγο μεγαλύτερη για τους άνδρες (58,9) σε σύγκριση με τις γυναίκες (58,2). Μεγαλύτερες διαφορές εμφανίζονται στα άτομα διαφορετικού εκπαιδευτικού επιπέδου και συγκεκριμένα, η μέση ηλικία συνταξιοδότησης για τα άτομα κατώτερης εκπαίδευσης είναι 60,7 ενώ για τα άτομα μέσης και ανώτερης εκπαίδευσης είναι αντίστοιχα 57,1 και 57,3 έτη.

Πίνακας 2. Ποσοστιαία (%) κατανομή ατόμων με βάση τη μέση ηλικία έναρξης λήψης σύνταξης γήρατος κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

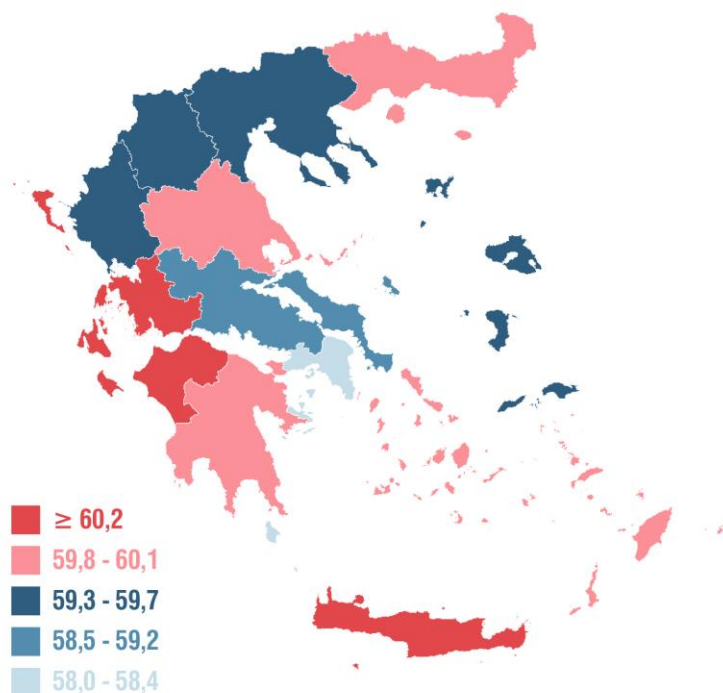
Ποσοστό %	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
Σύνολο	58,6	58,9	58,2
Κατώτερη	60,7	60,4	61,1
Μέση	57,1	57,6	56,5
Ανώτερη	57,3	58,3	56,2

Αναφορικά με τη μέση ηλικία συνταξιοδότησης, ανάλογα με το επάγγελμα της τελευταίας εργασίας, παρατηρείται ότι αυτή κυμαίνεται από τα 59,0 έτη για τους τεχνικούς και ασκούντες συναφή επαγγέλματα έως τα 65,6 έτη για τους ειδικευμένους γεωργούς, κτηνοτρόφους, δασοκόμους και αλιείς (Γράφημα 3).

Διαφορές παρατηρούνται και στη μέση ηλικία συνταξιοδότησης κατά Περιφέρεια. Η μικρότερη ηλικία συνταξιοδότησης παρατηρείται στην Περιφέρεια Αττικής και οι μεγαλύτερες στις Περιφέρειες Κρήτης, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίων Νήσων (Γράφημα 4).

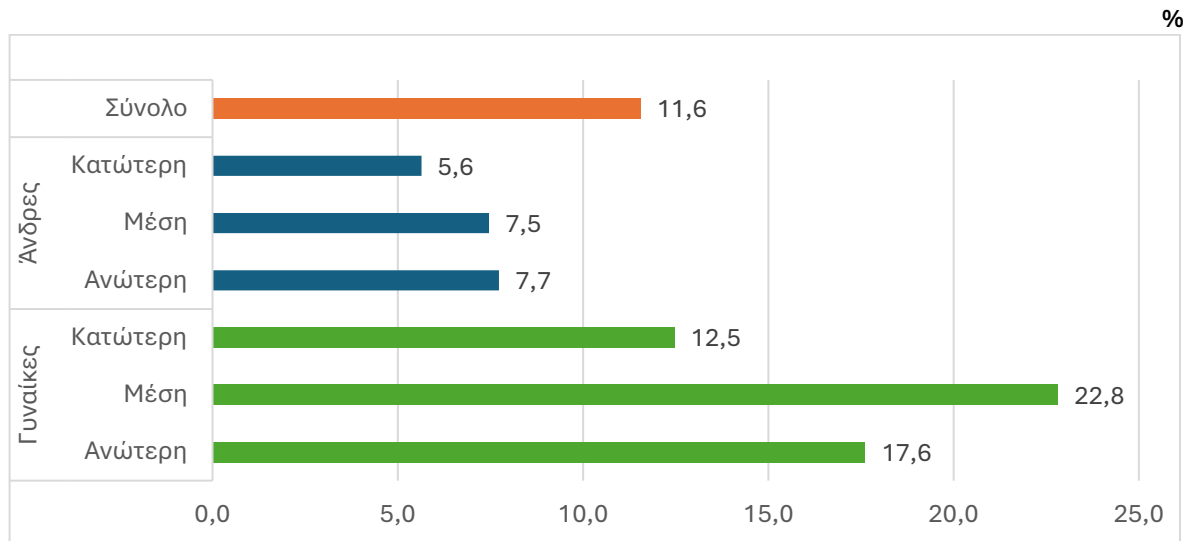
Γράφημα 4. Μέση ηλικία έναρξης λήψης σύνταξης γήρατος κατά Περιφέρεια

3. Λήψη μειωμένης σύνταξης γήρατος

Το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 50-74 ετών που δηλώνουν ότι έλαβαν μειωμένη σύνταξη γήρατος ανέρχεται σε 11,6%. Παρατηρούνται σημαντικές διαφορές και ως προς το φύλο και ως προς το εκπαιδευτικό επίπεδο. Το χαμηλότερο ποσοστό των ατόμων παρατηρείται στους άνδρες κατώτερης εκπαίδευσης (5,6%) και το υψηλότερο (22,8%) στις γυναίκες μέσης εκπαίδευσης (Γράφημα 5).

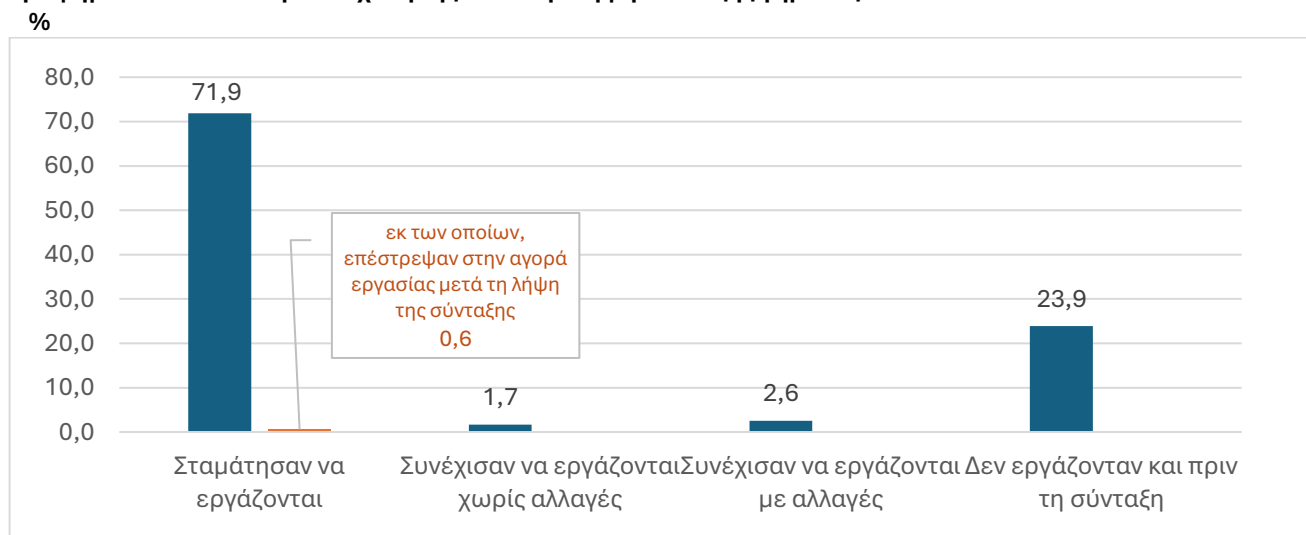
Γράφημα 5. Ποσοστό ατόμων με μειωμένη σύνταξη γήρατος κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

4. Κατάσταση απασχόλησης κατά τη λήψη σύνταξης γήρατος

7 στα 10 άτομα ηλικίας 50-74 ετών που λαμβάνουν σύνταξη γήρατος σταμάτησαν να εργάζονται όταν συνταξιοδοτήθηκαν, ποσοστό 71,9%, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό, 23,9% δεν εργαζόταν ήδη πριν αρχίσει να λαμβάνει σύνταξη. Μικρά ποσοστά καταγράφονται για τα άτομα που είτε συνέχισαν να εργάζονται χωρίς ή με αλλαγές είτε επέστρεψαν στην αγορά εργασίας κάποια στιγμή αργότερα (1,7%, 2,6% και 0,6%, αντίστοιχα) (Γράφημα 6).

Γράφημα 6. Κατάσταση απασχόλησης κατά την λήψη σύνταξης γήρατος

Ως βασικότερος λόγος που τα άτομα ηλικίας 50 έως 74 ετών, τα οποία λαμβάνουν σύνταξη γήρατος, σταμάτησαν να εργάζονται δηλώνεται η προτίμηση να σταματήσουν να εργάζονται από τη στιγμή που κατοχυρώθηκε το δικαίωμα σύνταξης (77,3%), ενώ ένα σημαντικό ποσοστό 15,0% δηλώνει ότι υποχρεώθηκε να σταματήσει λόγω ορίου ηλικίας. Παρατηρείται ότι οι λόγοι αποχώρησης από την αγορά εργασίας δεν παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών – με εξαίρεση την περίπτωση της φροντίδας άλλων ατόμων που δηλώνεται ως λόγος συχνότερα από τις γυναίκες (3,7%) (Πίνακας 3).

Πίνακας 3. Λόγος που σταμάτησαν να εργάζονται τα άτομα που λαμβάνουν σύνταξη γήρατος, κατά φύλο

	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
Κατοχύρωσαν δικαίωμα σύνταξης και προτίμησαν να σταματήσουν να εργάζονται	77,3%	76,8%	77,8%
Έφτασαν στην υποχρεωτική ηλικία συνταξιοδότησης	15,0%	15,8%	14,1%
Τους προτάθηκαν συμφέροντες οικονομικοί όροι	0,9%	1,1%	0,7%
Άλλοι, σχετικοί με την εργασία λόγοι	0,7%	0,7%	0,7%
Λόγω προβλημάτων υγείας/ανικανότητας για εργασία	2,7%	3,2%	2,1%
Οικογενειακοί λόγοι/υποχρέωση φροντίδας άλλων ατόμων	2,0%	0,6%	3,7%
Άλλος λόγος	1,3%	1,7%	0,8%
Δεν απάντησαν	0,2%	0,2%	0,2%

5. Κύριος λόγος παραμονής ή επιστροφής στην αγορά εργασίας

Ο κύριος λόγος επιστροφής ή παραμονής στην αγορά εργασίας, των ατόμων ηλικίας 50-74 ετών που λαμβάνουν σύνταξη γήρατος, ήταν οικονομικός – είτε επειδή υπήρχε ανάγκη (32,9%) είτε επειδή συνέφερε οικονομικά (14,0%). Τα στοιχεία παρουσιάζονται στον Πίνακα 4, από τον οποίο προκύπτει ότι, στις περισσότερες περιπτώσεις, τα ποσοστά ανδρών και γυναικών είναι παρόμοια.

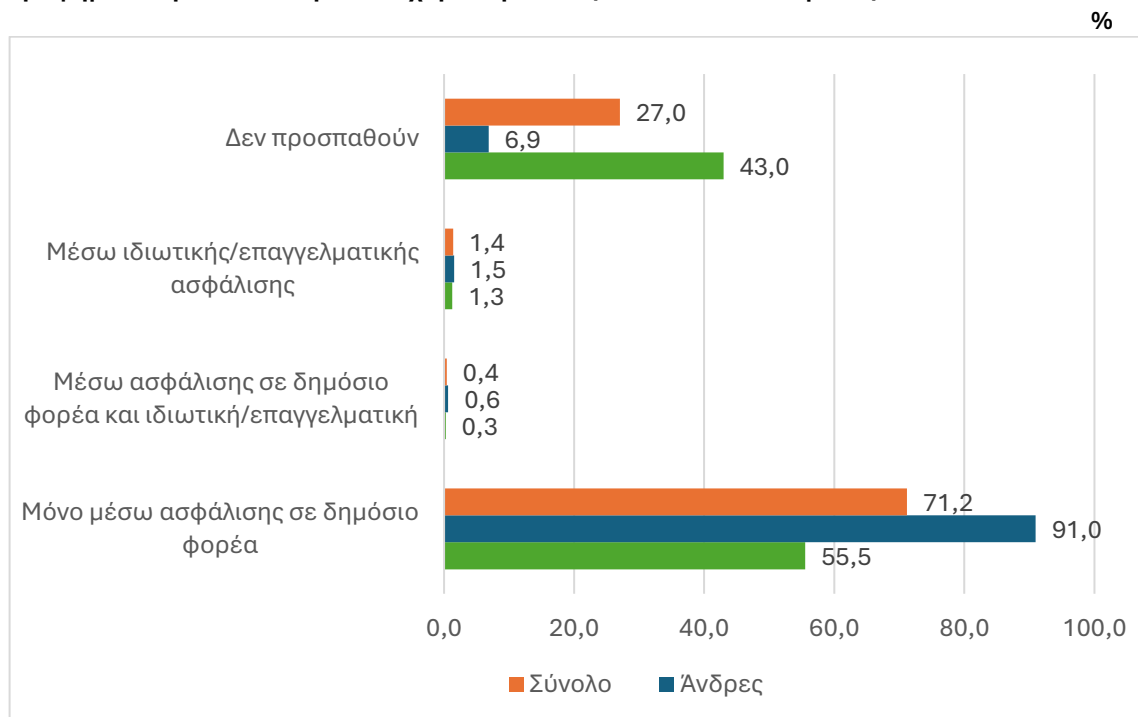
Πίνακας 4. Ποσοστιαία κατανομή ατόμων με βάση τον λόγο επιστροφής ή παραμονής στην αγορά εργασίας, κατά φύλο

	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες
Ήταν αναγκαίο για οικονομικούς λόγους	32,9%	32,8%	33,1%
Συνέφερε ιδιαίτερα για οικονομικούς λόγους	14,0%	11,3%	22,1%
Ο/Η σύζυγος ήταν ακόμα εργαζόμενος	13,3%	16,2%	4,5%
Μου άρεσε η εργασία μου/το να είμαι δραστήριος	25,8%	27,2%	21,6%
Για να παραμείνω κοινωνικός	5,6%	4,7%	8,4%
Για άλλους λόγους	5,7%	5,1%	7,4%
Δεν απάντησαν	2,7%	2,6%	3,0%

6. Ενέργειες για κατοχύρωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος

Από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει ότι τα άτομα ηλικίας 50-74 ετών που δεν λαμβάνουν ούτε σύνταξη γήρατος ούτε επαγγελματική σύνταξη, παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών σε ό,τι αφορά την προσπάθεια κατοχύρωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος. Η πλειονότητα (91,0%) των ανδρών προσπαθεί να κατοχυρώσει δικαίωμα σύνταξης – κυρίως, μέσω ασφάλισης σε δημόσιο φορέα. Αντίθετα, ένα σημαντικό ποσοστό γυναικών, 43,0%, δεν κάνει καμία σχετική ενέργεια. Επίσης, παρατηρείται ότι το ποσοστό των ατόμων που επιδιώκουν σύνταξη μόνο μέσω ιδιωτικής/επαγγελματικής ασφάλισης είναι μη σημαντικό (1,5% για τους άνδρες και 1,3% για τις γυναίκες) (Γράφημα 7).

Γράφημα 7. Προσπάθεια για κατοχύρωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος

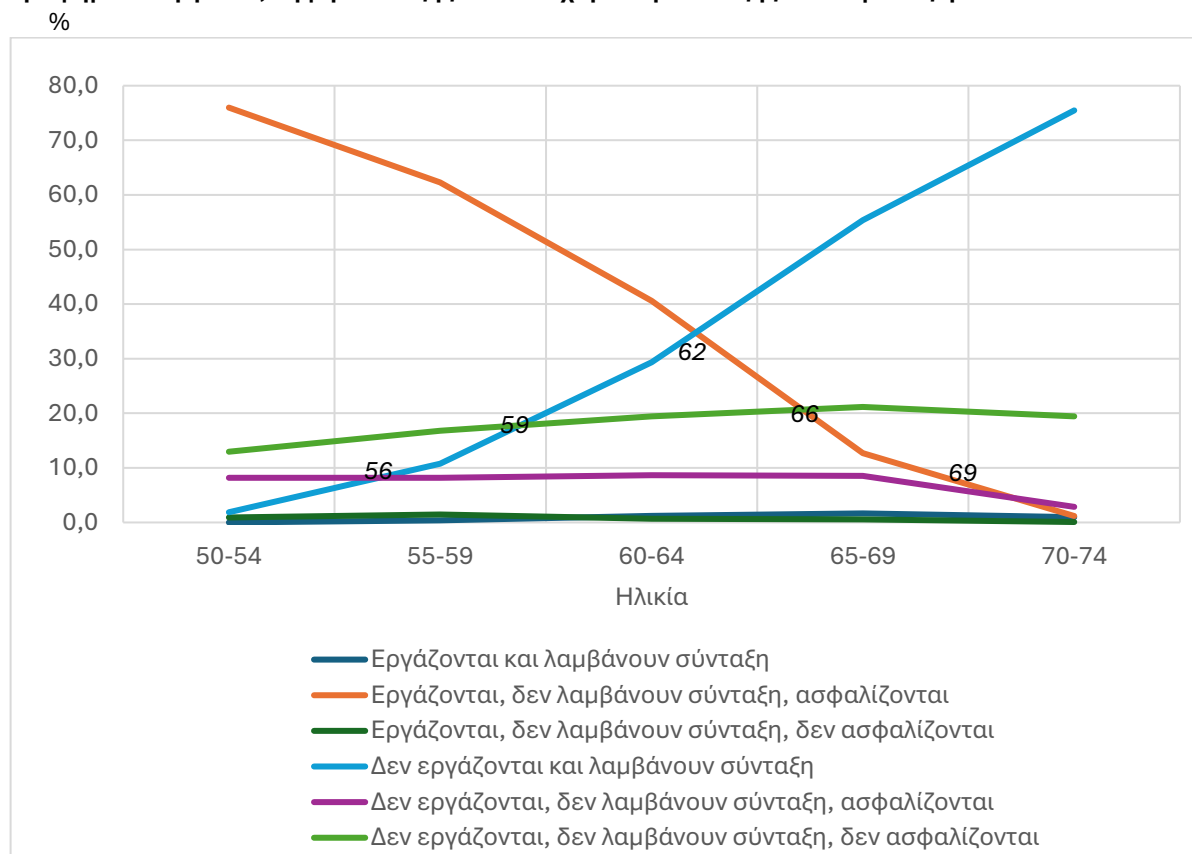
Όσον αφορά στην προσπάθεια για κατοχύρωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος σε σχέση με την κατάσταση απασχόλησης και τη λήψη σύνταξης, για το σύνολο των ατόμων ηλικίας 50 έως 74 ετών, παρατηρείται ότι το 31,6% παίρνει σύνταξη, εκ των οποίων όμως ποσοστό 0,8% εξακολουθεί να εργάζεται, και ένα σημαντικό ποσοστό της τάξης του 42,4% δεν παίρνει σύνταξη και εξακολουθεί να εργάζεται προσπαθώντας να κατοχυρώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα (Πίνακας 5).

Πίνακας 5. Κατάσταση απασχόλησης, λήψη σύνταξης και κατοχύρωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος

	%
Εργάζονται και λαμβάνουν σύνταξη	0,8
Δεν εργάζονται και λαμβάνουν σύνταξη	30,8
Εργάζονται, δεν λαμβάνουν σύνταξη, προσπαθούν να κατοχυρώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα	42,4
Εργάζονται, δεν λαμβάνουν σύνταξη, δεν προσπαθούν να κατοχυρώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα	0,8
Δεν εργάζονται, δεν λαμβάνουν σύνταξη, προσπαθούν να κατοχυρώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα	7,5
Δεν εργάζονται, δεν λαμβάνουν σύνταξη, δεν προσπαθούν να κατοχυρώσουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα	17,6
Δεν απάντησαν	0,1

Από το Γράφημα 8, παρατηρείται ότι στην ηλικιακή ομάδα 50-54 ετών το μεγαλύτερο ποσοστό εργάζεται για να κατοχυρώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα, και το ποσοστό αυτό σταδιακά μειώνεται. Αντίθετα, το ποσοστό των ατόμων που δεν εργάζονται και λαμβάνουν σύνταξη στην ηλικιακή ομάδα 50-54 είναι πολύ χαμηλό και αυξάνεται συνεχώς μέχρι την ηλικία των 74 ετών, καθώς περισσότερα άτομα κατοχυρώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα. Για τις λοιπές περιπτώσεις δεν παρατηρείται σημαντική μεταβολή των ποσοστών, στις διάφορες ηλικιακές ομάδες (Γράφημα 8).

Γράφημα 8. Εργασία, λήψη σύνταξης και κατοχύρωση σύνταξης κατά ομάδες ηλικιών

ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Έρευνα για τις συντάξεις και τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας Η ειδική έρευνα για τις συντάξεις και τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας πραγματοποιήθηκε τα 4 τρίμηνα του 2023 μαζί με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Σκοπός της έρευνας ήταν η εκτίμηση του πλήθους των ατόμων που λαμβάνουν σύνταξη, η εκτίμηση της μέσης ηλικίας συνταξιοδότησης, η ανάλυση της εργασιακής κατάστασης των συνταξιούχων κατά την συνταξιοδότησή τους, η διερεύνηση για τυχόν επιστροφή στην αγορά εργασίας μετά την συνταξιοδότηση και η καταγραφή των τρόπων κατοχύρωσης συνταξιοδοτικού δικαιώματος που χρησιμοποιούν τα άτομα που δεν λαμβάνουν σύνταξη.

Νομικό πλαίσιο Οι προδιαγραφές της έρευνας –ο χρόνος διεξαγωγής της, οι βασικοί της στόχοι και τα χαρακτηριστικά που διερεύνησε– καθορίστηκαν από τον Εφαρμοστικό Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2020/1642 της Επιτροπής.

Περίοδος αναφοράς Ακολουθεί την περίοδο αναφοράς της έρευνας εργατικού δυναμικού.

Ορισμοί **Σύνταξη γήρατος:** Περιοδικές μηνιαίες πληρωμές που έχουν στόχο να στηρίξουν το εισόδημα ενός ατόμου μετά την αποχώρησή του από την αγορά εργασίας. Καθορίζονται από το κρατικό σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων και χρηματοδοτούνται κατά κύριο λόγο από τις συνταξιοδοτικές εισφορές που καταβάλλονται κατά τη διάρκεια των χρόνων εργασίας. Περιλαμβάνονται και συντάξεις που λαμβάνονται νωρίτερα από την κανονική ηλικία (με ή χωρίς μείωση).

Ιδιωτική σύνταξη: Είναι ατομικό συνταξιοδοτικό πρόγραμμα για το οποίο ισχύουν τα εξής:

- α) βασίζεται σε σύμβαση μεταξύ ενός ατόμου και ενός φορέα (τράπεζα, ασφαλιστική εταιρεία, κ.λπ.) σε εθελοντική βάση,
- β) έχει ρητό συνταξιοδοτικό στόχο,
- γ) προβλέπει συσσώρευση κεφαλαίου έως τη συνταξιοδότηση με περιορισμένες μόνο δυνατότητες για πρόωρη απόσυρση πριν από τη συνταξιοδότηση,
- δ) παρέχει εισόδημα κατά τη συνταξιοδότηση.

Επαγγελματική σύνταξη: Είναι ιδιωτικά επικουρικά προγράμματα που συνδέονται με μια σχέση εργασίας ή μια επαγγελματική δραστηριότητα. Οι εισφορές γίνονται από εργοδότες ή μισθωτούς (ή και από τους δύο) είτε από τους ελεύθερους επαγγελματίες. Αυτά τα σχέδια μπορεί να επιβάλλονται από την εθνική νομοθεσία, αλλά πιο συχνά καθορίζονται είτε σε ατομικές συμβάσεις εργασίας είτε σε συλλογικές συμβάσεις που βασίζονται σε κλάδους ή συγκεκριμένα επαγγέλματα.

Αναπηρική σύνταξη: Παροχή που δίνει εισόδημα σε άτομα κάτω από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης, των οποίων η ικανότητα εργασίας έχει μειωθεί κάτω ένα ελάχιστο επίπεδο λόγω σωματικής ή πνευματικής αναπηρίας. Περιλαμβάνει επίσης περιπτώσεις πρόωρης συνταξιοδότησης λόγω μειωμένης ικανότητας εργασίας. Οι συντάξεις αυτές - όπως και οι συντάξεις χηρείας - όταν το άτομο φτάσει στην ηλικία κανονικής συνταξιοδότησης μετατρέπονται συνήθως (αλλά όχι υποχρεωτικά) σε συντάξεις γήρατος.

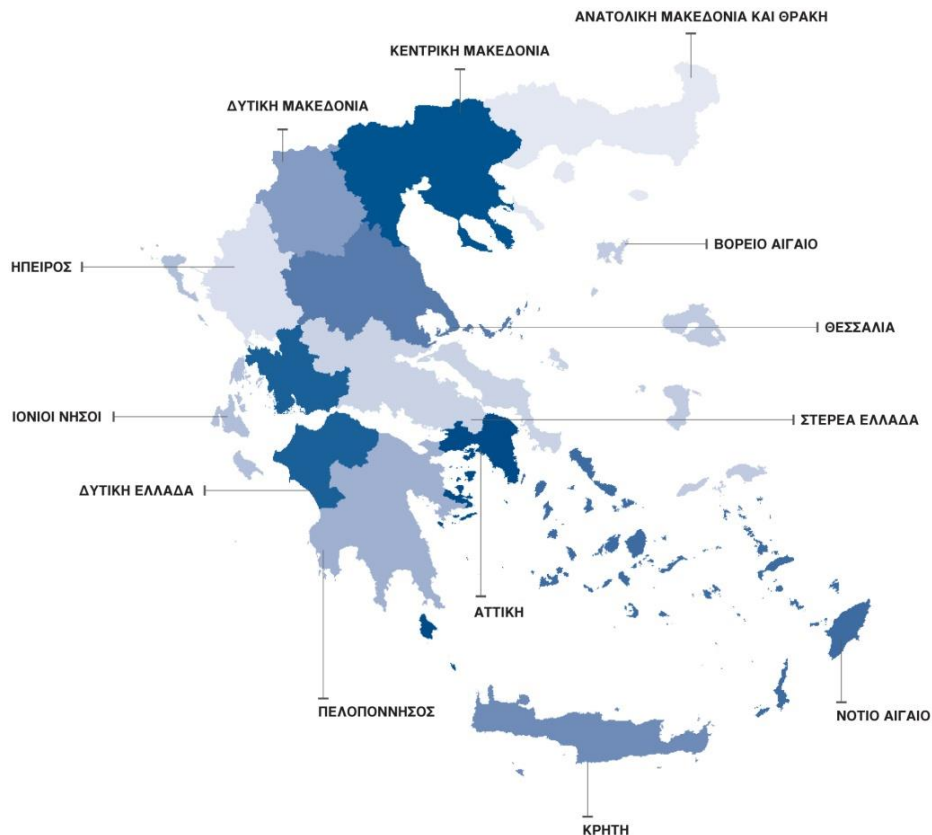
Επίπεδο εκπαίδευσης:

Κατώτερη (μέχρι Γυμνάσιο)	ISCED: 0, 1, 2
Μέση (Λύκειο ή Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση)	ISCED: 3, 4
Ανώτερη	ISCED: 5, 6, 7, 8

Κάλυψη Ο πληθυσμός που ερευνήθηκε με την ad hoc έρευνα για τις συντάξεις και τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας ήταν τα άτομα ηλικία 50 έως 74 ετών, τα οποία ερευνήθηκαν για πρώτη φορά στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (περίπου το 1/6 του συνολικού δείγματος της έρευνας ανά τρίμηνο).

Γεωγραφική ταξινόμηση Η γεωγραφική ταξινόμηση βασίζεται στην Ονοματολογία των Εδαφικών Στατιστικών Μονάδων (NUTS)

Χάρτης των 13 Περιφερειών (NUTS 2) της Ελλάδος

Μεθοδολογία Τα χαρακτηριστικά της έρευνας εκτιμώνται με την εφαρμογή κατάλληλου αμερόληπτου εκτιμητή, ο υπολογισμός του οποίου βασίζεται: α) στην πιθανότητα επιλογής των νοικοκυριών του δείγματος, β) στο ποσοστό ανταπόκρισης των νοικοκυριών του δείγματος σε κάθε πρωτογενή μονάδα δειγματοληψίας (επιφάνεια), γ) στην κατανομή του πληθυσμού κάθε Περιφέρειας κατά φύλο και ομάδες ηλικιών και δ) το γεγονός ότι το δείγμα της ad-hoc έρευνας είναι υποσύνολο του δείγματος της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού.

Παραπομπές Περισσότερες πληροφορίες (πίνακες, μεθοδολογία), σχετικά με την Έρευνα για τις συντάξεις και τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, μπορούν να αναζητηθούν στην ιστοσελίδα της ΕΛΣΤΑΤ, στον σύνδεσμο <https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO36/->.